



## Teismo praktikos rinkinys

### TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. gruodžio 3 d.\*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Savarankiškai dirbantys prekybos agentai — Direktyva 86/653/EEB — 17 straipsnio 2 dalis — Atstovaujamojo nutraukta komercinio atstovavimo sutartis — Kompensavimas prekybos agentui — Draudimas kartu taikyti kompensacijos už klientus ir nuostolių atlyginimo sistemas — Agento teisė į nuostolių atlyginimą, papildantį kompensaciją už klientus — Sąlygos“

Byloje C-338/14

dėl *cour d'appel de Bruxelles* (Briuselio apeliacinis teismas) (Belgija) 2014 m. birželio 27 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. liepos 14 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

**Quenon K. SPRL**

prieš

**Beobank SA**, anksčiau – *Citibank Belgium SA*,

**Metlife Insurance SA**, anksčiau – *Citilife SA*,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis trečiosios kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal, ir K. Jürimäe (pranešėja),

generalinis advokatas N. Wahl,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *Quenon K. SPRL*, atstovaujamos advokatų P. Demolin ir M. Rigo,
- *Beobank SA*, atstovaujamo advokatų A. de Schoutheete ir A. Viggria,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs ir L. Van den Broeck,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos T. Henze ir J. Kemper,

\* Proceso kalba: prancūzų.

— Europos Komisijos, atstovaujamos J. Hottiaux ir E. Montaguti,

susipažinęs su 2015 m. liepos 16 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

### Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvos 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo (OL L 382, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 177, toliau – direktyva) 17 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Quenon K. SPRL* (toliau – *Quenon*) ginčą su *Beobank SA*, anksčiau – *Citibank Belgium SA* (toliau – *Citibank*), ir *Metlife Insurance SA*, anksčiau – *Citilife SA* (toliau – *Citilife*), dėl kompensacijos sumokėjimo ir nuostolių atlyginimo, kurių *Quenon* reikalauja dėl to, kad šios bendrovės nutraukė su ja sudarytą komercinio atstovavimo sutartį.

### Teisinis pagrindas

#### *Sąjungos teisė*

- 3 Direktyvos antroje ir trečioje konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„kadangi nacionalinių įstatymų dėl komercinio atstovavimo skirtumai iš esmės daro įtaką konkurencijos sąlygoms ir pačios veiklos vykdymui Bendrijoje bei kenkia tiek prekybos agentams *vis-à-vis* jų atstovaujamesiems, tiek prekybinių sandorių saugumui; kadangi, be to, tokie skirtumai iš esmės kliudo sudaryti ir vykdyti komercinio atstovavimo sutartis, kai atstovaujamas ir prekybos agentas yra įsisteigę skirtingose valstybėse narėse;

kadangi prekyba tarp valstybių narių turėtų vykti tokiomis sąlygomis, kurios yra panašios į vienoje bendroje rinkoje esančias sąlygas, todėl būtina suderinti valstybių narių teises sistemas, kiek to reikalauja deramas bendrosios rinkos veikimas; kadangi šiuo požiūriu įstatymų kolizijai taikomos teisės normos komercinio atstovavimo atveju nepašalina pirmiau minėtų prieštaravimų ir jų nepašalintų, netgi jeigu jos būtų suvienodintos, dėl to pasiūlytas suderinimas, nepaisant tokių normų buvimo, yra būtinas“.

- 4 Direktyvos 1 straipsnyje nurodyta:

„1. Šioje direktyvoje numatytos derinimo priemonės taikomos valstybių narių įstatymams ir kitiems teisės aktams, reglamentuojantiems prekybos agentų ir jų atstovaujamųjų santykius.

2. Šioje direktyvoje prekybos agentas – tai savarankiškai dirbantis tarpininkas, kuris turi ilgalaikį įgaliojimą derėtis dėl prekių pardavimo arba pirkimo kito asmens (toliau – atstovaujamas) naudai arba derėtis ir sudaryti tokius sandorius tokio atstovaujamojo naudai ir jo vardu.

<...>“

5 Direktyvos 17 straipsnio 1–3 dalyse numatyta:

„1. Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad, pasibaigus komercinio atstovavimo sutarties galiojimui, prekybos agentui būtų atlyginta pagal šio straipsnio 2 dalį arba būtų kompensuoti jo nuostoliai pagal šio straipsnio 3 dalį.

2. a) Prekybos agentas turi teisę į nuostolių atlyginimą, jei ir tiek, kiek:

— jis atstovaujamajam surado naujų klientų arba žymiai padidino verslo apimtį su turimais klientais ir dėl to atstovaujamas gauna didelę naudą iš verslo su tokiais klientais,

ir

— mokant nuostolių atlyginimą atsižvelgiama į visas aplinkybes, ypač į komisinius, kuriuos prarado prekybos agentas dėl verslo sandorių su tokiais klientais. <...>

b) Nuostolių atlyginimo dydis negali viršyti to, kuris yra lygus nuostolių atlyginimui už vienerius metus, apskaičiuoto remiantis prekybos agento vidutiniu metiniu atlyginimu per pastaruosius penkerius metus, o jeigu sutartis galiojo trumpiau negu penkerius metus, nuostolių atlyginimas apskaičiuojamas remiantis atitinkamo laikotarpio vidurkiu.

c) Tokio nuostolių atlyginimo skyrimas nedraudžia prekybos agentui siekti jo nuostolių atlyginimo.

3. Prekybos agentas turi teisę į nuostolių, kuriuos jis patiria dėl savo santykių su atstovaujamoju nutraukimo, atlyginimą.

Laikoma, kad tokie nuostoliai atsiranda pirmiausia tada, kai komercinio atstovavimo sutartis nutraukiama tokiomis aplinkybėmis:

— kai prekybos agentas netenka komisinio atlyginimo, kurį jis turėtų gauti už tinkamą komercinio atstovavimo sutarties vykdymą, tuo tarpu, kai atstovaujamas gauna žymią naudą, susijusią su prekybos agento veikla, ir (arba),

— kurios neduoda prekybos agentui galimybės padengti jo sąnaudas ir išlaidas, kurias jis turėjo vykdydamas komercinio atstovavimo sutartį pagal atstovaujamojo patarimą.“

*Belgijos teisė*

6 Direktyva į Belgijos teisę perkelta 1995 m. balandžio 13 d. Įstatymu dėl komercinio atstovavimo sutarties (1995 m. birželio 2 d. *Moniteur belge*, p. 15621, toliau – 1995 m. Įstatymas). Šio įstatymo 20 straipsnyje nurodyta:

„Nutraukus sutartį prekybos agentas gali reikalauti kompensacijos, jei jis surado atstovaujamajam asmeniui naujų klientų arba labai išplėtė verslo ryšius su turimais klientais, t. y. tiek, kad dėl to atstovaujamas asmuo gali gauti didelę naudą.

Jeigu sutartyje numatyta nekonkuravimo sąlyga, daroma prielaida, kad atstovaujamas gauna didelę naudą, jeigu neįrodyta kitaip.

Kompensacijos suma nustatoma atsižvelgiant į verslo ryšių išplėtimo mastą ir į surastus naujus klientus.

Kompensacija negali viršyti metinio atlyginimo dydžio, apskaičiuoto pagal pastarųjų penkerių metų vidurkį, o jeigu sutartis galiojo trumpiau nei penkerius metus – pagal visų praėjusių metų vidurkį. <...>“

7 Pagal 1995 m. Įstatymo 21 straipsnį:

„Jeigu prekybos agentas turi teisę į 20 straipsnyje minėtą kompensaciją ir ši kompensacija neviseškai padengia faktiškai patirtą žalą, be šios kompensacijos, prekybos agentas taip pat gali gauti žalos atlyginimą, kurio dydis lygus faktiškai patirtos žalos sumos ir prašomos kompensacijos sumos skirtumui, tačiau su sąlyga, kad bus įrodytas tikrasis nurodytos žalos dydis.“

### **Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai**

- 8 *Quenon*, kuri buvo įsteigta siekiant vykdyti veiklą K. Quenon vardu, nuo 1997 m. gruodžio 1 d. pagal dvi skirtingas komercinio atstovavimo sutartis veikė kaip *Citibank* prekybos agentė ir *Citilife* draudimo agentė. Buvo numatyta, kad ta pati agentūra atstovaus tiek dėl bankinės, tiek dėl draudimo veiklos, ir *Quenon* gaudavo atlyginimą tik iš komisinių, kuriuos atitinkamai *Citibank* mokėjo už bankinių produktų pardavimą, o *Citilife* – už draudimo produktų pardavimą.
- 9 2004 m. sausio 9 d. *Citibank*, nenurodžiusi jokių motyvų, nutraukė atstovavimo sutartį su *Quenon* ir jai sumokėjo 95 268,30 eurų sutarties nutraukimo kompensaciją ir 203 326,80 eurų kompensaciją už klientus. *Citibank* uždraudė *Quenon* toliau jam atstovauti, naudoti jo pavadinimą ir prekių ženklą. Nuo minėtos dienos *Quenon* nebegalėjo naudotis kompiuterine programa, leidusia jai valdyti *Citilife* draudimo produktų portfelį. Taigi, *Quenon* teigimu, buvo *de facto* neįmanoma toliau vykdyti draudimo atstovavimo sutarties.
- 10 2004 m. gruodžio 20 d. *Quenon* įteikė *Citibank* ir *Citilife* šaukimą į *Tribunal de commerce de Bruxelles* (Briuselio komercinių bylų teismas), reikalaujama atskirai arba solidariai iš jų priteisti kompensaciją už įspėjimo termino nesilaikymą ir kompensaciją už klientus dėl draudimo atstovavimo sutarties nutraukimo, taip pat priteisti papildomą nuostolių atlyginimą ir komisinius, susijusius su sandoriais, sudarytais pasibaigus komercinio atstovavimo sutarčiai.
- 11 2009 m. liepos 8 d. sprendimu *Quenon* ieškinys buvo atmestas ir ji, pakeitusi sumas, kurių reikalavo pirmojoje instancijoje, padavė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 12 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad *Quenon*, siekdama pagrįsti savo apeliacinį skundą, teigia, kad kompensacija už klientus, kurią *Citibank* jai sumokėjo už banko atstovavimo sutarties nutraukimą, yra nepakankama. *Quenon* laikosi nuomonės, kad pagal 1995 m. Įstatymo 21 straipsnį reikia atsižvelgti į kompensaciją už įspėjimo termino nesilaikymą ir į kompensaciją už klientus, mokėtinas už draudimo atstovavimo sutarties faktinį nutraukimą, ir į visą jos patirtą žalą.
- 13 Atsakovai pagrindinėje byloje savo ruožtu teigia, kad minėta nacionalinė nuostata, kaip ją aiškina *Quenon*, prieštarauja direktyvai, pagal kurią valstybėms narėms neleidžiama kartu taikyti abiejų kompensavimo sistemų, t. y. kompensacijos sistemos ir nuostolių atlyginimo sistemos.

14 Šiomis aplinkybėmis *cour d'appel de Bruxelles* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar direktyvos 17 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nacionaliniam teisės aktų leidėjui leidžiama numatyti, kad nutraukus sutartį prekybos agentas turi teisę į kompensaciją už klientus, kurios dydis negali viršyti vienu metų komisinio atlyginimo sumos, ir, jeigu ši kompensacija nepadengia visos faktiškai patirtos žalos, – į nuostolių atlyginimą, atitinkantį skirtumą tarp faktiškai patirtos žalos sumos ir šios kompensacijos sumos?
2. Konkrečiau kalbant, ar direktyvos 17 straipsnio 2 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, kad galimybė atlyginti papildomus, be kompensacijos už klientus, nuostolius yra siejama su atstovaujamojo kalte esant sutartinei arba kvazideliktinei atsakomybei, kai yra priežastinis ryšys tarp jos ir reikalaujamų atlyginti nuostolių, taip pat su kitokios žalos nei ta, kuri buvo atlyginta skiriant kompensaciją už klientus, buvimu?
3. Jei atsakymas į pastarąjį klausimą būtų teigiamas, ar kaltė turi būti suvokiama kitaip nei vienašalis sutarties nutraukimas, pavyzdžiui, įspėjimo apie sutarties nutraukimą termino nesilaikymas, nepakankamos kompensacijos už įspėjimo termino nesilaikymą ir už klientus, atstovaujamojo padaryto esminio pažeidimo buvimas, piktnaudžiavimas teise nutraukti sutartį ir bet kokie kiti, be kita ko, verslo praktikos pažeidimai?“

### Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

- 15 Pirmiausia Vokietijos vyriausybė ir Europos Komisija pabrėžia, jog pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija, susijusi su prekybos agentu, kuris teikia banko ir draudimo paslaugas, nepatenka į direktyvos taikymo sritį. Komisijos nuomone, tam, kad būtų užtikrintas vienodas direktyvos aiškinimas, Teisingumo Teismas turi atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimus.
- 16 Šiuo klausimu reikia pripažinti, jog direktyvą buvo numatyta taikyti tik savarankiškai dirbantiems prekybos agentams, kurie turi įgaliojimą derėtis dėl prekių pardavimo arba pirkimo, kaip tai matyti iš direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje numatytos „prekybos agento“ sąvokos. Taigi prekybos agentas, kuris turi įgaliojimą derėtis dėl banko ir draudimo paslaugų pardavimo, nepatenka į direktyvos taikymo sritį.
- 17 Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti: kai nacionalinės teisės aktuose, kalbant apie išimtinai vidaus situacijas, pasirinkti tokie patys sprendimai, kokie numatyti Sąjungos teisėje, kad, be kita ko, būtų išvengta piliečių diskriminacijos atsiradimo arba galimų konkurencijos iškraipymų arba būtų užtikrinta vienoda procedūra, taikoma panašiose situacijose, egzistuoja konkretus Sąjungos interesas, jog, siekiant ateityje išvengti aiškinimo skirtumų, iš Sąjungos teisės perimtos nuostatos ar sąvokos būtų aiškinamos vienodai, nesvarbu, kokiomis aplinkybėmis jos taikomos (žr., be kita ko, Sprendimo *Poseidon Chartering*, C-3/04, EU:C:2006:176, 15 ir 16 punktus; Sprendimo *Volvo Car Germany*, C-203/09, EU:C:2010:647, 24 ir 25 punktus ir Sprendimo *Unamar*, C-184/12, EU:C:2013:663, 30 ir 31 punktus).
- 18 Visų pirma, kalbant apie 1995 m. Įstatymą, kuriuo direktyva perkeliama į Belgijos teisės sistemą, pasakytina, kad Teisingumo Teismas pripažino savo jurisdikciją aplinkybėmis, kurios susijusios su atstovavimo sutartimi dėl paslaugų byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Unamar* (C-184/12, EU:C:2013:663). Šiuo klausimu minėto sprendimo 30 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad, nors direktyva nėra pagrindinėje byloje nagrinėjamą situaciją tiesiogiai reglamentuojantis aktas, tai nepaneigia fakto, kad, perkeldamas šios direktyvos nuostatas į vidaus teisę, Belgijos teisės aktų leidėjas nusprendė vienodai vertinti atstovavimo sutartis dėl prekių ir tokias sutartis dėl paslaugų.
- 19 Kadangi šioje byloje taikytini tie patys motyvai, reikia atsakyti į pateiktus klausimus.



## Dėl prejudicinių klausimų

### *Dėl pirmojo klausimo*

- 20 Savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiraujasi, ar direktyvos 17 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad, kai nutraukiama komercinio atstovavimo sutartis, prekybos agentas turi teisę į kompensaciją už klientus, kurios dydis negali viršyti vienu metų jo atlyginimo sumos, ir, jeigu ši kompensacija nepadengia visos faktiškai patirtos žalos, – į papildomą nuostolių atlyginimą.
- 21 Šiuo klausimu reikia priminti, kad direktyvos 17 straipsnis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į direktyvos tikslą ir joje įtvirtintą sistemą (žr. Sprendimo *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, 17 punktą ir Sprendimo *Semen*, C-348/07, EU:C:2009:195, 13 punktą).
- 22 Direktyvos tikslas yra suderinti su prekybinio atstovavimo sutarties šalių teisiniais santykiais susijusią valstybių narių teisę (Sprendimo *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, 18 punktą ir Sprendimo *Unamar*, C-184/12, EU:C:2013:663, 36 punktą).
- 23 Taigi, kaip matyti iš antros ir trečios konstatuojamųjų dalių, direktyva siekiama apsaugoti prekybos agentų ir atstovaujamųjų santykius, skatinti komercinių sandorių saugumą ir palengvinti prekybą tarp valstybių narių, suderinant jų teises sistemas komercinio atstovavimo srityje. Šiuo tikslu direktyvos 13–20 straipsniuose įtvirtintos taisyklės, kurios reglamentuoja komercinio atstovavimo sutarties sudarymą ir jos galiojimo pabaigą (Sprendimo *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, 19 punktą ir Sprendimo *Semen*, C-348/07, EU:C:2009:195, 14 punktą).
- 24 Kalbant apie sutarties galiojimo pabaigą, pažymėtina, kad pagal direktyvos 17 straipsnį reikalaujama, kad valstybės narės įtvirtintų kompensavimo prekybos agentui sistemą, ir joms leidžiama pasirinkti vieną iš dviejų galimybių: arba kompensacijos sistemą, kai atlyginama pagal šio straipsnio 2 dalyje išvardytus kriterijus, t. y. kompensaciją už klientus, arba nuostolių atlyginimo sistemą, kai kompensuojami nuostoliai pagal šio straipsnio 3 dalyje apibrėžtus kriterijus (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, 20 punktą; Sprendimo *Semen*, C-348/07, EU:C:2009:195, 15 punktą ir Sprendimo *Unamar*, C-184/12, EU:C:2013:663, 40 punktą).
- 25 Akivaizdu, kad Belgijos Karalystė pasirinko galimybę, numatytą minėtoje 17 straipsnio 2 dalyje.
- 26 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, nors direktyvos 17 straipsnyje įtvirtinta sistema, be kita ko, kiek tai susiję su prekybos agento apsauga pasibaigus sutarties galiojimui, yra imperatyvi, vis dėlto ji nedetalizuoja kompensacijos pasibaigus sutarčiai apskaičiavimo metodo. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad vadovaudamasi šiais pagrindais valstybės narės gali naudotis savo diskrecija, pasirinkdamos kompensacijos ar nuostolių atlyginimo apskaičiavimo metodus (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Ingmar*, C-381/98, EU:C:2000:605, 21 punktą; Sprendimo *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, 34 ir 35 punktus ir Sprendimo *Semen*, C-348/07, EU:C:2009:195, 17 ir 18 punktus).
- 27 Atsižvelgiant būtent į šią teismo praktiką, reikia patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose numatytas papildomas nuostolių atlyginimas, mokamas tada, kai kompensacija už klientus nepadengia visos faktiškai patirtos žalos, neviršija direktyva valstybėms narėms suteiktos diskrecijos.
- 28 Šiuo klausimu reikia priminti, kad direktyvos 17 straipsnio 2 dalyje nustatyta kompensacijos už klientus sistema sudaryta iš trijų etapų. Pirmajame iš šių etapų pirmiausia siekiama kiekybiškai įvertinti naudą, kurią atstovaujamas gavo iš verslo su prekybos agento surastais klientais pagal šio straipsnio 2 dalies

a punkto pirmos įtraukos nuostatas. Antrajame etape siekiama pagal šios nuostatos antrą įtrauką patikrinti, ar suma, kuri buvo apskaičiuota remiantis anksčiau aprašytais kriterijais, yra teisinga, atsižvelgiant į visas šiam atvejui būdingas aplinkybes, ypač į komisinius, kuriuos prarado prekybos agentas. Pagaliau trečiajame etape nuostolių atlyginimo suma apribojama direktyvos 17 straipsnio 2 dalies b punkte numatyta didžiausia suma, kuri svarbi tik tuo atveju, jeigu iš dviejų ankstesnių skaičiavimo etapų gauta suma ją viršija (Sprendimo *Semen*, C-348/07, EU:C:2009:195, 19 punktą).

- 29 Reikia nurodyti, kad tik išvardijus sąlygas, kuriomis prekybos agentas turi teisę į kompensaciją, ir nustatius aukščiausią jos ribą, direktyvos 17 straipsnio 2 dalies c punkte nurodyta, kad „tokio nuostolių atlyginimo skyrimas nedraudžia prekybos agentui siekti jo nuostolių atlyginimo“.
- 30 Iš paties šios nuostatos teksto ir sisteminio jos aiškinimo matyti, kad nuostolių atlyginimas gali būti suteikiamas prekybos agentams papildant minėtą kompensaciją ir kad jam nėra taikomos direktyvos 17 straipsnio 2 dalies a punkte nustatytos sąlygos ir jos 17 straipsnio 2 dalies b punkte nustatyta maksimali riba.
- 31 Iš tiesų, kaip savo išvados 32 punkte nurodė generalinis advokatas, direktyvos 17 straipsnio 2 dalyje numatytos kompensacijos sąlygų suderinimas apima tik kompensaciją už klientus ir numatomos sąlygos, pagal kurias ši kompensacija suteikiama. Taigi suderinimo priemonės nėra skirtos tam, kad būtų suvienodintos visos galimybės atlyginti žalą, kuriomis prekybos agentai gali naudotis pagal nacionalinę teisę, kai joje numatyta atstovaujamojų sutartinė ar deliktinė atsakomybė.
- 32 Todėl, kadangi direktyvoje nėra tikslios informacijos dėl sąlygų, kuriomis prekybos agentas gali prašyti nuostolių atlyginimo, valstybės narės, naudodamosi savo diskrecija, turi nustatyti šias procedūrinės sąlygas ir tvarką.
- 33 Šią išvadą patvirtina Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią valstybės narės gali įtvirtinti didesnę prekybos agentų apsaugą ir taip išplėsti direktyvos taikymo sritį arba labiau pasinaudoti šioje direktyvoje numatyta diskrecija (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Unamar*, C-184/12, EU:C:2013:663, 50 punktą).
- 34 Vis dėlto, kaip teisingai teigia Komisija ir savo išvados 43 punkte nurodė generalinis advokatas, diskrecija, kuria valstybės narės gali naudotis perkeldamos direktyvos 17 straipsnio 2 dalies c punktą, ribojama pareiga pasirinkti vieną iš dviejų atitinkamai minėto straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytų kompensavimo sistemų, kurios negali būti taikomos kartu. Vadinasi, jei suteikiamas nuostolių atlyginimas, negali būti suteikiama dviguba kompensacija, apimanti kompensaciją už klientus ir nuostolių, visų pirma atsiradusių dėl to, kad nutraukus sutartį negauta komisinių, atlyginimą.
- 35 Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad direktyvos 17 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamai nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad, kai nutraukiama komercinio atstovavimo sutartis, prekybos agentas turi teisę į kompensaciją už klientus, kurios dydis negali viršyti vienu metu jo atlyginimo sumos, ir, jeigu ši kompensacija nepadengia visos faktiškai patirtos žalos, – į papildomą nuostolių atlyginimą su sąlyga, kad pagal šiuos teisės aktus agentui dėl komisinių praradimo nutraukus šią sutartį nėra atlyginama dvigubai.

#### *Dėl antrojo ir trečiojo klausimų*

- 36 Savo antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar direktyvos 17 straipsnio 2 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nuostoliai atlyginami tada, kai įrodoma, pirma, atstovaujamojo kaltė, kai yra priežastinis ryšys tarp jos ir reikalaujamų atlyginti nuostolių, ir, antra, kitokios žalos nei ta, kuri buvo atlyginta skiriant kompensaciją už klientus, buvimas. Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas,

prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori išsiaiškinti, koks turi būti atstovaujamojo kaltės pobūdis ir apimtis, konkrečiai kalbant, ar ji turi būti suvokiama kitaip nei vienašalio atstovavimo sutarties nutraukimo atveju.

- 37 Visų pirma, kalbant apie atstovaujamojo kaltės ir priežastinio ryšio tarp jos ir nurodytos žalos reikalavimą, kad prekybos agentas galėtų reikalauti nuostolių atlyginimo, reikia priminti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 32 punkto, direktyvoje, būtent jos 17 straipsnio 2 dalies c punkte, nėra tikslios informacijos dėl sąlygų, kuriomis prekybos agentui turi būti mokamas nuostolių atlyginimas. Todėl valstybės narės savo nacionalinėje teisėje turi nustatyti, ar nuostolių atlyginimo suteikimas priklauso nuo atstovaujamojo kaltės, nepaisant to, ar tai yra sutartinė ar deliktinė atsakomybė, ir priežastinio ryšio tarp jos ir nurodytos žalos.
- 38 Vadinasi, pagal direktyvos 17 straipsnio 2 dalies c punktą norint gauti nuostolių atlyginimą, nereikia įrodyti, kad egzistuoja atstovaujamojo kaltė, tarp kurios ir nurodytos žalos yra priežastinis ryšys, ir jis nepriklauso nuo šios kaltės pobūdžio ar dydžio.
- 39 Antra, dėl klausimo, ar nuostolių atlyginimas turi būti susijęs su kitokia žala nei ta, kuri ištaisoma skiriant kompensaciją už klientus; tiek iš direktyvos 17 straipsnio 2 dalies teksto, tiek iš jos struktūros matyti, kad atsakymas į šį klausimą turi būti teigiamas.
- 40 Iš tiesų, iš pavartotų kitokių žodžių apibrėžiant du kompensacijos už klientus sistemos, numatytos direktyvos 17 straipsnio 2 dalyje, elementus, t. y. „kompensaciją“ ir „nuostolių atlyginimą“, iš pastarosios papildomo ir antraeilio pobūdžio bei skirtingo suderinimo lygio, numatyto direktyvoje šiems dviem elementams, matyti, kad prekybos agento nuostolių atlyginimas gali apimti tik kitą žalą nei ta, kuri ištaisoma skiriant kompensaciją už klientus. Jeigu būtų kitaip, būtų nesilaikyta direktyvos 17 straipsnio 2 dalies b punkte numatytos kompensacijos dydžio ribos.
- 41 Todėl reikia pripažinti, kad prašymas dėl nuostolių atlyginimo pagal direktyvos 17 straipsnio 2 dalies c punktą turi būti pateikiamas dėl kitokios žalos nei ta, kuri ištaisoma skiriant kompensaciją už klientus.
- 42 Iš pirmiau nurodytų vertinimų matyti, kad į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad direktyvos 17 straipsnio 2 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nuostolių atlyginimas nepriklauso nuo įrodymo, kad egzistuoja atstovaujamojo kaltė, kai yra priežastinis ryšys tarp jos ir reikalaujamų atlyginti nuostolių, bet reikalaujama, kad nurodyta žala būtų kitokia nei ta, kuri ištaisoma skiriant kompensaciją už klientus.

### **Dėl bylinėjimosi išlaidų**

- 43 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvos 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo 17 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad, kai nutraukiama komercinio atstovavimo sutartis, prekybos agentas turi teisę į kompensaciją už klientus, kurios dydis negali viršyti vienu metų jo atlyginimo sumos, ir,**



**jeigu ši kompensacija nepadengia visos faktiškai patirtos žalos, – į papildomą nuostolių atlyginimą su sąlyga, kad pagal šiuos teisės aktus agentui dėl komisinių praradimo nutraukus šią sutartį nėra atlyginama dvigubai.**

- 2. Direktyvos 86/653/EEB 17 straipsnio 2 dalies c punktas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nuostolių atlyginimas nepriklauso nuo įrodymo, kad egzistuoja atstovaujamojo kaltė, kai yra priežastinis ryšys tarp jos ir reikalaujamų atlyginti nuostolių, bet reikalaujama, kad nurodyta žala būtų kitokia nei ta, kuri ištaisoma skiriant kompensaciją už klientus.**

Parašai.